

1

NAUČNÁ STEZKA | VYSTĚHOVANÉ HRADIŠTKO

ROZKVĚT ZA PRVNÍ REPUBLIKY UTNULA NĚMECKÁ OKUPACE

RÁJ TURISTŮ

Obec Hradištko a přilehlé okolí bylo za první republiky vyhledávaným místem turistů, kteří přijížděli obdivovat krásu Svatojánských proudů nebo romantické údolí řeky Sázavy. Ne náhodou se právě v tomto kraji zrodil tramping a v okolních lesích byly zakládány první trampské osady. Majetnější občané si zde stavěli honosné vily, kde trávili letní dovolené. Místní obyvatelé zřizovali restaurace a občerstvení, volné pokoje ve svých domech pronajímali jako letní byty. Světová hospodářská krize sem dorazila se zpožděním a díky velkým stavebním projektům, jako byla přehrada ve Vraném, lávka pro pěši v Pikovicích či štěchovický most, se podařilo zmírnit vysokou míru nezaměstnanosti.

OKUPACE ZPEČETILA OSUD

Plány německých okupantů na zřízení vojenského cvičiště mezi Vltavou a Sázavou spadají už do roku 1939. Po vzniku Protektorátu Čechy a Morava převzala německá armáda správu vojenských cvičišť v Brdech, Milovicích a Vyškově. Záměr zřídit zcela nové cvičiště pro elitní jednotky zbraní SS nevycházel pouze z vojenských potřeb, ale také z plánů „konečného řešení české otázky“. Nejenom Sudety, ale celé Čechy měly být osídleny Němci. Po obyvatelích z pohraničí čekalo na vyhnání z domovů další a další české obyvatelstvo.

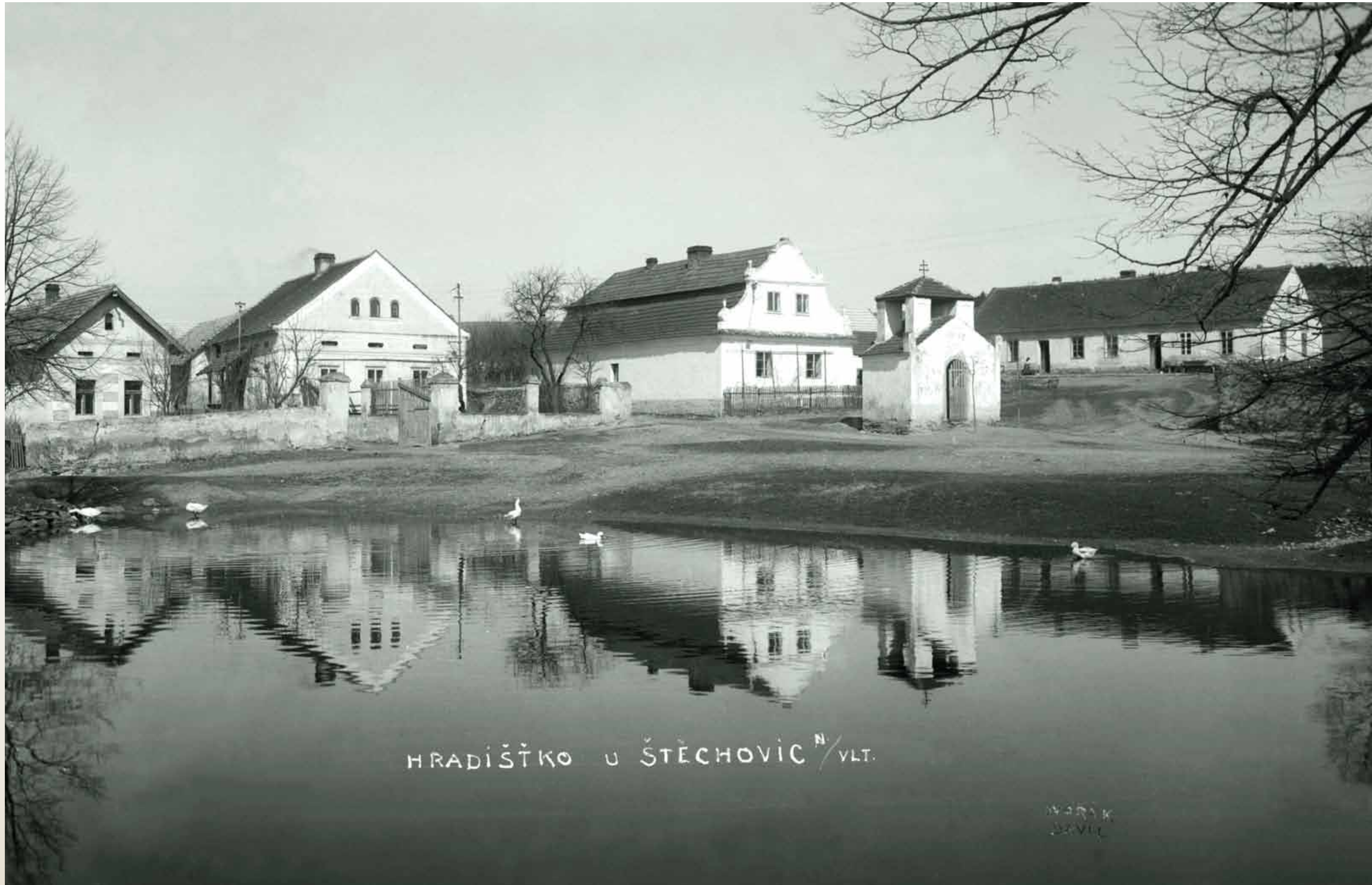
LIDÉ BEZ DOMOVA

Vystěhování obyvatel bylo rozděleno do pěti etap. První vyhláška byla vydána 14. března 1942 a nařizovala vy-

stěhování osmi obcí a jejich osad v neveklovském okrese. Vyhláška z 16. června 1942 rozšířila evakuované území až k břehům Vltavy a Sázavy a zahrnovala i obec Hradištko a její místní části – Pikovice a Brunšov. Obyvatelé se museli vystěhovat do 15. září 1942. Jejich domovy, kde žili po několik generací, se staly majetkem Velkoněmecké říše.

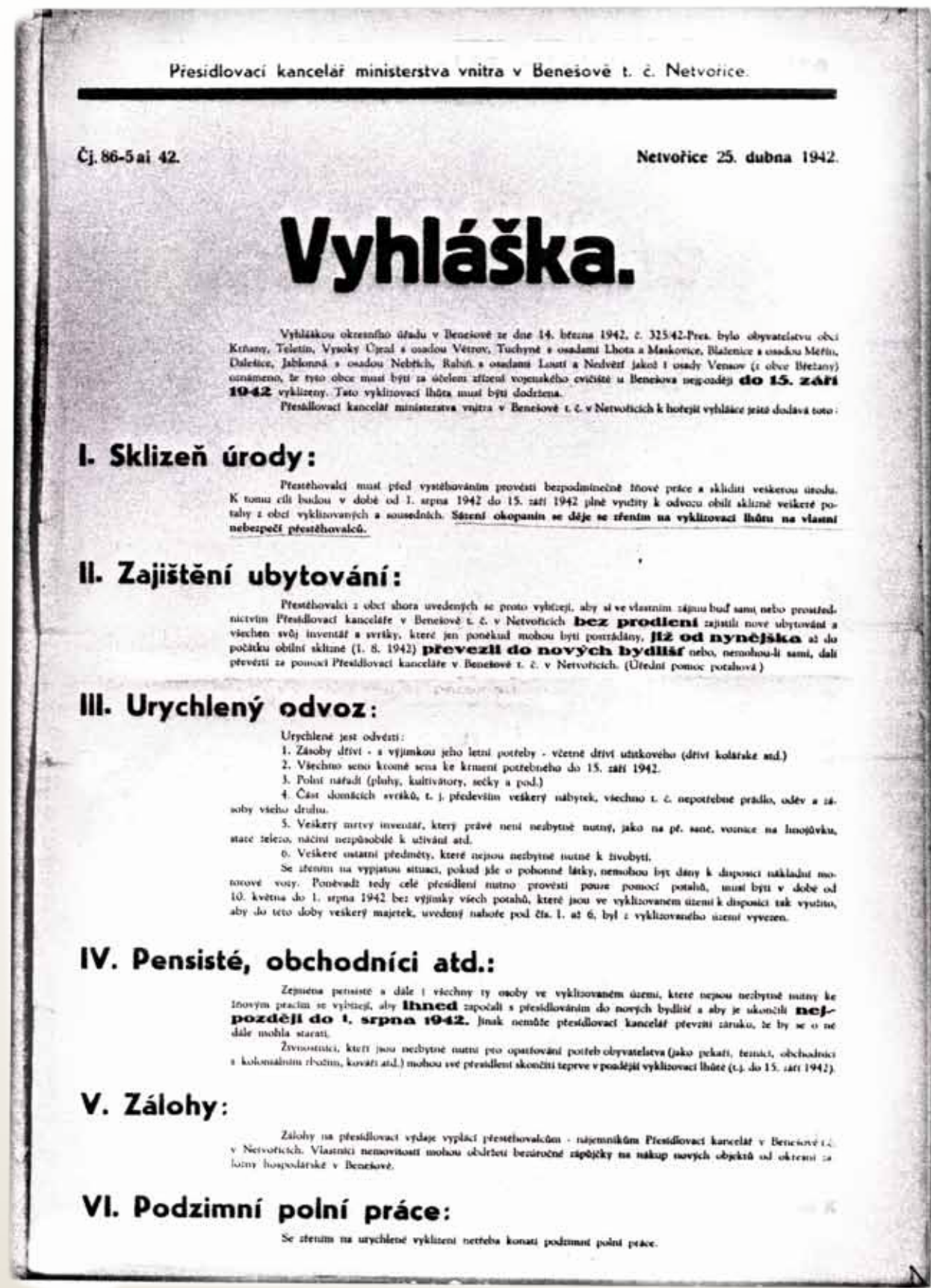
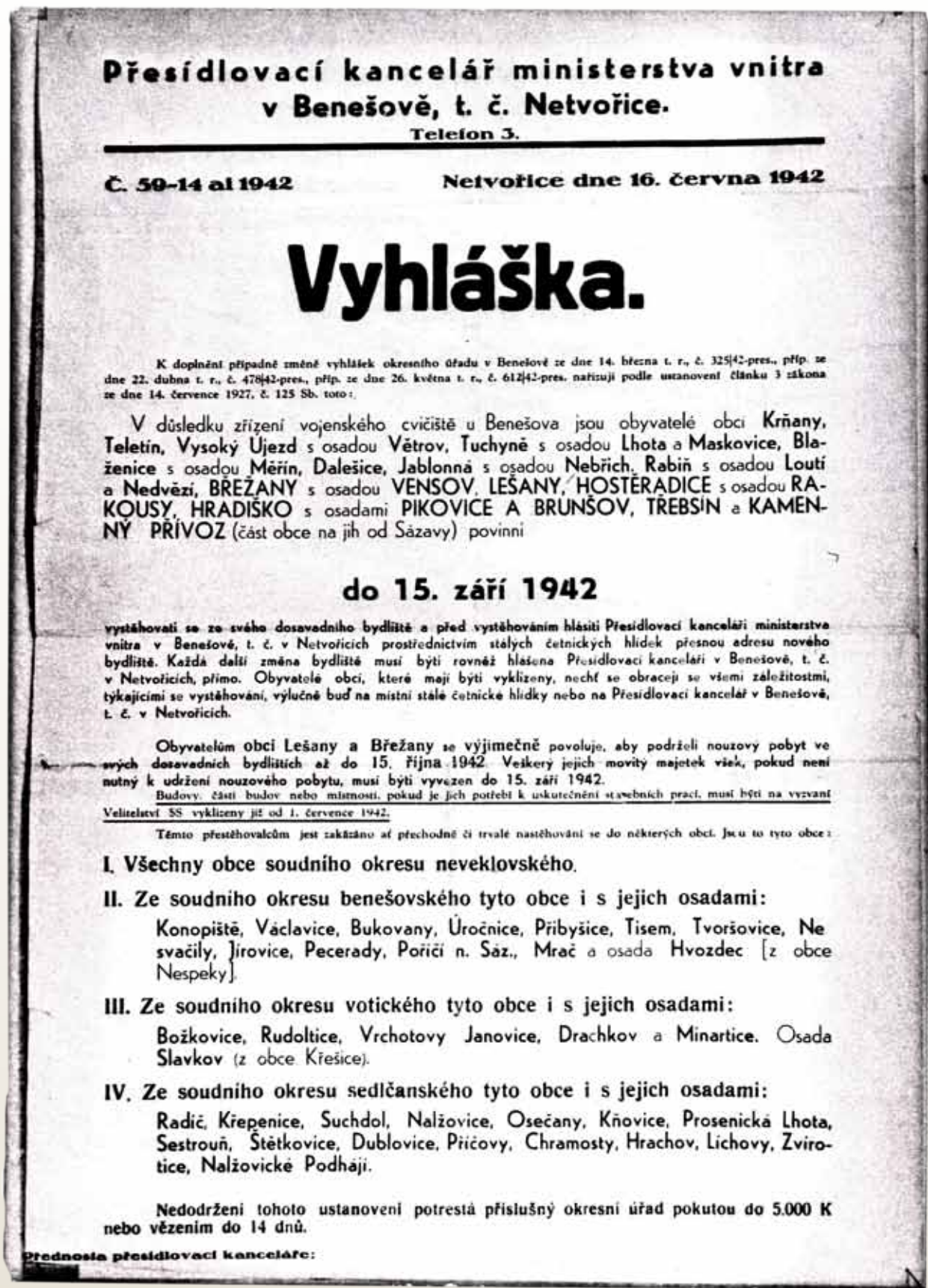
VYSTĚHOVÁNÍ V ČÍSLECH

Rozloha vysídleného území byla 44 000 ha. Z celkového počtu 29 831 se do 1. dubna 1944 vystěhovalo 17 647 obyvatel, zbylí obyvatelé zůstali na práce, a to hlavně v hospodářských dvorech, tzv. SS-Hofech, nebo na stavbách. Přesto i těm, kteří zůstali, byl majetek vyvlastněn a bylo jim uděleno nové bydliště.

▲ Náves na počátku třicátých let dvacátého století. Za okupace byla zbořena zídka s plotem a vraty Tošnarova statku a kaplička, která ustoupila stavbě nové dlážděné silnice. Taktéž po rybníku nebylo po válce ani stopy. Snímek byl pořízen přibližně z tohoto místa.

(Foto: Josef Dvořák)

▲ Vyhláška vydaná dne 16. června 1942 vyzývala obyvatele Hradištko a dalších obcí k vystěhování, a to nejpozději do 15. září téhož roku. Jako první museli odejít rekreanti, kteří zde neměli trvalé bydliště, dále penzisté a nakonec zemědělci, kteří byli povinni dokončit žňové práce.

Středočeský kraj

BOOM DURING THE FIRST REPUBLIC WAS SNUFFED OUT BY THE GERMANY OCCUPATION

A TOURISTS’ PARADISE
During the First Republic, the Hradištko municipality and its surroundings was a popular destination for tourists, who came to admire the beauty of the St John's Rapids or the romantic valley of the Sázava River. It is no coincidence that this region gave birth to tramping and that the first tramp settlements were established in the surrounding forests. Opulent vilas were built in the area by wealthier citizens, where they spent their summer holidays. Locals opened restaurants and other places providing refreshments, and rented spare rooms in their homes to tourists during the summer. The worldwide economic crisis was delayed in Czechoslovakia thanks to large-scale building projects which helped mitigate the high unemployment rate.

THE OCCUPATION SEALED ITS FATE
The plans of the German occupiers to establish an army training ground in the area between the Vltava and Sázava rivers date back to at least 1939. After the establishment of the Protectorate of Bohemia and Moravia, the German Army took over the management of the army training grounds in Brdy, Milovice and Vyškov. The intention to establish a brand new training grounds for the elite Waffen SS units did not grow merely out of army needs, but also from plans for the “Final Solution of the Czech Question“. The Germans were to settle not just in the Sudetenland, but also the whole of Bohemia.

L’EPANOUISSEMENT SOUS LA PREMIERE REPUBLIQUE INTERROMPU PAR L’OCCUPATION NAZIE

UN PARADIS POUR LES TOURISTES
A l’époque de la Première république, la commune de Hradištko et ses environs furent un domaine préféré des touristes qui venaient admirer la beauté des cascades Saint-Jean et la vallée pittoresque de la rivière Sázava. Ce n'est pas par hasard que la région fut le berceau du camping tchèque. Les citoyens plus aisés construisirent bien des villas somptueuses pour y passer leurs vacances d’été. Les habitants de la région ouvrirent beaucoup de restaurants et de bistros en louant à la fois les chambres libres aux touristes. La grande crise économique arriva avec un certain retard et grâce aux grands projets de construction, la région réussit à empêcher un chômage trop important.

L’OCCUPATION SCELLA LE DESTIN
Des plans des nazis d’installer un champ de manœuvres militaire entre les rivières Vltava et Sázava datent au moins de 1939. Après la formation du Protectorat Bohême et Moravie, l'administration militaire allemande reprit la gestion des terrains militaires dans les montagnes de Brdy, à Milovice et à Vyškov. L'intention d’installer un nouveau terrain militaire pour les troupes d’élite SS ne fut pas basée uniquement sur les besoins militaires, mais aussi sur les plans de „la solution finale de la question tchèque“. Non seulement les Sudètes, mais l'ensemble du territoire tchèque dut être peuplé

BLÜTEZEIT WÄHREND DER ERSTEN REPUBLIK WURDE DURCH DIE DEUTSCHE BESATZUNG GESTOPPT

TOURISTENPARADIES
Die Gemeinde Hradištko (deutsch Hradischko) und deren anliegende Umgebung waren während der Ersten Republik von Touristen beliebt, die kamen, um die Schönheit der St. Johannstromschnellen (Svatojánské proudy) oder das romantische Tal des Flusses Sassau zu bewundern. Nicht nur zufällig ist diese Region zum Geburtsort von „Tramping“ (einer der Amerika- und Naturromantik verpflichteten Bewegung) geworden und in den umliegenden Wäldern wurden die ersten Tramping-Ansiedlungen gegründet. Wohlhabendere Mitbürger bauten hier Prunkvillen, wo sie ihren Sommerurlaub verbrachten. Hiesige Bewohner errichteten Restaurants und Imbissstände, freie Gästezimmer in ihren Häusern vermieteten sie als Ferienwohnungen. Die Weltwirtschaftskrise kam verspätet hierher und dank großer Bauprojekte ist es gelungen, die hohe Arbeitslosigkeitsrate zu senken.

BESATZUNG BESIEGELTE DAS SCHICKSAL
Pläne deutscher Besatzer auf Errichtung eines Truppenübungsplatzes zwischen der Moldau und der Sassau fallen mindestens ins Jahr 1939. Nach der Errichtung des Protektorats Böhmen und Mähren übernahm die Wehrmacht die Verwaltung militärischer Übungsplätze in Brdy, Milovice und Vyškov. Die Absicht, hier einen völlig neuen Truppenübungsplatz für Elitetruppen der Waffen-SS resultierte nicht nur aus Militärbedürfnissen, sondern auch aus Plänen der sog. „Endlösung der tschechischen Frage“. Nicht

РАСЦВЕТ В ПЕРИОД ПЕРВОЙ РЕСПУБЛИКИ ПРЕРВАЛА НЕМЕЦКАЯ ОККУПАЦИЯ

РАЙ ДЛЯ ТУРИСТОВ
В период Первой Республики город Градиштко (Hradištko) и прилегающие окрестности были популярным местом для туристов, которые приезжали полюбоваться на красоту Сватоаянских речек или на романтическую долину реки Сазавы. Неслучайно именно в этом крае родился трэмпинг, т.е. вид туристическо-оздоровительного отдыха. А в окружающих лесах были основаны первые поселки и лагеря для поклонников трэмпинга. Более состоятельные горожане здесь строили роскошные виллы, в которых проводили летний отпуск. Местные жители открывали рестораны и закусочные, а свободные комнаты в своих домах сдавали в качестве летних квартир. Мировой экономический кризис дошел сюда с опозданием. А благодаря крупным строительным проектам удалось снизить высокий уровень безработицы.

СУДЬБА ГОРОЖАН БЫЛА ОБРЕЧЕНА ОККУПАЦИЕЙ
Планы немецких оккупантов относительно создания военного учебного плаца между реками Влтава и Сазава относятся, как минимум, к 1939 году. После образования Протектората Чехия и Моравия немецкая армия взяла на себя управление военными учебными плацами в городах Брды (Brdy), Миловице (Milovice) и Вышков (Vyškov). Планы относительно создания совершенно нового военного учебного плаца для элитных подразделений войск СС исходили не только из военных нужд, но также и из планов «окончательного решения чешского вопроса». Не только Судеты, но также и вся Чехия должна была быть заселена немцами. После выселения жителей приграничных территорий изгнание из родного дома также ожидало и многих других жителей Чехии.

More and more Czech citizens waited in dread to be forcefully evacuated from their homes following the forceful evacuation of the inhabitants in the border lands.

PEOPLE WITHOUT HOMES
The forced evacuation of the inhabitants was divided into five phases. The first decree was issued on 15 March 1942 and ordered the forced evacuation of residents of eight municipalities and their settlements in the urban district. The decree of 16 June 1942 extended the territory, subject to forced evacuation, right up to the banks of the Vltava and Sázava rivers and also covered the Hradištko municipality and its districts – Pikovice and Brunšov. The inhabitants were forced to evacuate by the 15 September 1942. Their homes, which had been in the family for generations, became the property of the Greater German Reich.

THE FORCED EVACUATION IN NUMBERS
The area of the territory, subject to this forced evacuation, was 44,000 ha. Of the total of 29,831 inhabitants forcefully evacuated, 17,647 had been moved out of their homes by 1 April 1944, with the remaining inhabitants remaining in the area for work purposes, particularly on farm yards, so-called SS-Hofs, or on construction sites. Yet even those that remained had their property expropriated and were given a new place to live.

par les Allemands. Après l'expulsion des Tchèques de la zone frontalière, le même destin fut prévu pour la population tchèque restante.

LES GENS SANS FOYER
L'expulsion de la population fut réalisée en cinq étapes. Le premier avis au public fut publié le 15 mars 1942 : il fut ordonné d’évacuer la population de huit communes et des hameaux du district de Neveklov. L'arrêté du 16 juin 1942 élargit la région évacuée jusqu'aux rivières Vltava et Sázava en comprenant également la commune de Hradištko et ses banlieues – Pikovice et Brunšov. Les habitants furent obligés de quitter leurs domiciles avant le 15 septembre 1942. Leurs maisons, habitées depuis plusieurs générations, passèrent en possession du Reich.

L’EXPULSION EN CHIFFRES
La superficie totale de la région évacuée s'élève à 44 000 ha. Sur un nombre total de 29 831 habitants, 17 647 habitants quittèrent la région avant le 1er avril 1944, les autres restèrent pour assurer les travaux dans les fermes militaires, les soi-disant SS-Hofs, ou bien sur les chantiers. Toutefois, même ceux qui sont restés, furent expropriés et il leur fut attribué un nouveau domicile.

nur das Sudetenland, sondern auch das gesamte Tschechien sollte durch Deutsche besiedelt werden. Nach den Bewohnern der Grenzgebiete sollte die Vertreibung aus dem eigenen Zuhause auch weitere tschechische Bevölkerung treffen.

MENSCHEN OHNE ZUHAUSE
Die Zwangsaussiedlung der Bevölkerung wurde in fünf Etappen unterteilt. Die erste Verordnung wurde am 15. März 1942 erlassen und ordnete eine Zwangsräumung von acht Gemeinden und den dazu gehörigen Ansiedlungen im Markt Neveklov (deutsch Neweklau) an. Durch die Verordnung vom 16. Juni 1942 wurde das zwangsgeräumte Gebiet bis zum Moldau- und Sassauufer erweitert und umschloss auch die Gemeinde Hradištko und deren Ortsteile Pikovice (deutsch Pikowitz) und Brunšov (deutsch Brunschau). Die Bewohner mussten bis zum 15. September 1942 ausziehen. Ihre Häuser, die sie seit Generationen bewohnt haben, wurden zum Eigentum des Großdeutschen Reiches.

ZWANGSRÄUMUNG IN ZAHLEN
Die Fläche des zwangsgeräumten Gebiets betrug 44 000 ha. Insgesamt wurden 29 831 Einwohner vertrieben, davon sind 17 647 Einwohner bis zum 1. April 1944 umgezogen. Der Rest blieb hier, um zu arbeiten, insbesondere in Bauernhöfen, sog. SS-Höfen, oder auf Baustellen. Trotzdem wurde auch denjenigen, die geblieben sind, das Eigentum enteignet und ihnen eine neue Bleibe zugeteilt.

ЛЮДИ БЕЗ ДОМА
Выселение жителей было разделено на пять этапов. Первое постановление было издано 15-го марта 1942 года, которое предписывало в приказном порядке выселение жителей восьми городков и относящихся к ним поселений в Невекловском районе. Постановление от 16-го июня 1942 года расширило территорию выселения вплоть до берегов Влтавы и Сазавы, и включало в себя также город Градиштко и его городские районы - Пиковице (Pikovice) и Бруншов (Brunšov). Жители должны были выселиться в срок до 15-го сентября 1942 года. Их дома, в которых они жили в течение нескольких поколений, стали имуществом Великого Германского Рейха.

ВЫСЕЛЕНИЕ В ЦИФРАХ
Площадь освобожденной от местных жителей территории составляла 44 000 гектаров. Из общего количества жителей, равного 29 831 человек, до 1-го апреля 1944 года было выселено 17 647 жителей. Оставшееся население было занято на работах, главным образом, в хозяйственных усадьбах, т.н. «СС-Хоф», или на строительстве. И у тех, кто остался, имущество было экспроприровано, а им самим было выделено новое жилье.

